

Pramene:

- Jozef Lokša, *Základy všeobecnej psychológie*, Seminár sv. Karola Boromejského v Košiciach, Košice 2006
- Prednášky

1. Všeobecné definície psychológie (Lokša, str. 9 – 44):

- Definícia, predmet a ciele psychológie, počiatky psychológie, pojem ľudskej duše.
- Biologická báza správania: monitorovanie mozgovej aktivity, nervová sústava (zloženie, základné prvky, základné časti ľudského mozgu, reflexný oblúk).
- Dedičnosť a správanie: genotyp a fenotyp.

2. Metodológia v psychológii (Lokša, str. 45 – 86):

- Základné charakteristiky vedy (metóda, fakty, teória objektivnosť).
- Metodologický postup v psychológii (vymedzenie problému, hypotéza, výskumný projekt, zbieranie údajov a ich interpretácia, verifikácia poznatkov), vedecké zásady v psychológii (premenné, kritériá výskumu, výber respondentov).
- Základné metódy v psychológii: seba pozorovanie, pozorovanie, experiment, exploratívne metódy.

3. Hlavné psychologické smery (Lokša, str. 87 – 120):

- Psychoanalýza: Freud a jeho teória osobnosti, ďalší predstavitelia.
- Behaviorizmus: hlavné charakteristiky a princípy, predstavitelia.
- Humanistická psychológia: Maslow, Rogers.
- Gestalt psychológia: hlavné znaky
- Kognitívna psychológia: charakteristika

4. Senzorické procesy a vnímanie (Lokša, str. 121 – 136):

- Základné pojmy: psychické procesy, stavy a vlastnosti.
- Rozdelenie analyzátorov: vonkajšie (diaľkové, dotykové), vnútorné (proprioreceptory, vnútornostné).
- Horný, dolný a rozdielový podnetový prah.
- Predstavivosť a fantázia

5. Pamäť (Lokša, str. 137 – 158):

- Explicitná a implicitná pamäť, deklaratívna a procedurálna pamäť.
- Senzorická (ultrakrátká) pamäť: ikonická a echoická.
- Krátkodobá pamäť.
- Dlhodobá pamäť (zapamätanie, uchovanie, reprodukovanie).
- Jostove zákony a Ebbinghausova krivka, poruchy pamäti.
- Poruchy pamäti.

6. Proces učenia (Lokša, str. 159 – 182):

- Definícia učenia.
- Učenie podmieňovaním: Klasické podmieňovanie (podmiernený a nepodmiernený reflex, ich spájanie – I. Pavlov), Operačné podmieňovanie (posilnenie a trest – B. F. Skinner).

- Druhy učenia (úmyselné a neúmyselné, vrodené, genericky naprogramované a špecificky ľudské formy učenia).
- Zákony učenia.

7. Myslenie a inteligencia (Lokša, str. 183 – 216):

- Myšlienkové operácie (analýza, syntéza, porovnávanie, zovšeobecňovanie, abstrakcia, konkretizácia).
- Formy myslenia: pojem, súd a úsudok.
- Poruchy myslenia (kvantitatívne a kvalitatívne).
- Jazyk, reč a komunikácia (proces komunikácie).
- Inteligencia (typy inteligencie, meranie inteligencie).

8. Pozornosť, vedomie, nevedomie (Lokša, str. 261 – 280):

- Základné definície.
- Pozornosť: druhy, vlastnosti a poruchy (ADHD).

9. Motivácia (Lokša, str. 281 – 310):

- Definícia, princíp hedonizmu a psychickej rovnováhy.
- Motívy (sebazáchovné, stimulačné, sociálne, individuálne).
- Teória potrieb (H. Murray, A. Maslow)
- Vôľa: definícia, proces vôľového konania (vznik pohnútky, boj motívov, prijatie rozhodnutia, štádium realizácie).
- Postoj: tri zložky
- Vnútoraná a vonkajšia motivácia, 4 druhy regulácie správania.
- Frustrácia a formy odpovede na ňu, 4 druhy konfliktu.

10. Emócie (Lokša, str. 311 – 332):

- Definícia a zložky emócie (subjektívna zložka, výrazové správanie, telesná zložka), funkcie a druhy emócií.
- Teórie emócií: James – Langeho teória, Cannon – Bardova teória, Kognitívna teória (M. Arnold).
- Citové stavy (afekt, nálada a vášeň)

Štátnice: VÝVINOVÁ PSYCHOLÓGIA – SYLABUS

1. **Predmet vývinovej psychológie.** Okruhy vývinovej psychológie – fylogéniza psychiky, antropogéniza psychiky, ontogéniza psychiky, aktuálna genéza. Evolučné a involučné zmeny. Základné ciele vývinovej psychológie. Metódy vývinovej psychológie. Longitudinálny prístup, priečny prístup, semilongitudinálny prístup, retrospektívny prístup (anamnestický prístup), prospektívny prístup (katamnestický). Zákonitosti duševného vývinu. Činitele duševného vývinu. Delenie duševného vývinu a hlavné vývinové obdobia.
2. **Prenatálne obdobie.** Vývinové fázy v prenatálnom období. Vyživovací systém; srdce a krvný obeh; kostra a zuby; pohlavie dieťaťa; vnútorné orgány. Správanie dieťaťa v prenatálnom období. Vplyv agresívnych činiteľov na vývin plodu. Pôrod.
3. **Novorodenecké obdobie.** Vývin predčasne narodených detí. Všeobecná charakteristika novorodeneckého obdobia. Správanie novorodenca. Schopnosť novorodenca učiť sa. Protosociálne správanie novorodenca.

4. **Dojčenské obdobie.** Hrubá a jemná motorika, vnímanie a vývin predrečových prejavov. Kognitívny vývin; socializácia – „preobjektálne“ štádium, štádium „predbežného objektu“, štádium „objektu“.
5. **Obdobie batolaťa.** Hrubá a jemná motorika, vývin reči. Kognitívny vývin – symbolické a predpojmové myslenie. Emočný vývin a socializácia. Vzťahy s druhými deťmi, hra.
6. **Predškolské obdobie.** Vývin základných schopností a zručností – vývin motorických zručností, kresba. Kognitívny vývin – intuitívne myslenie, egocentrické myslenie, antropomorfické myslenie, magické myslenie, artificialistické myslenie. Emočný vývin a socializácia – sociálna reaktivita, sociálna kontrola, sociálna rola.
7. **Pripravenosť dieťaťa na vstup do školy.** Predpoklady pre úspešný začiatok školskej dochádzky – biologická zrelosť, spôsobilosť dieťaťa na školskú prácu, pripravenosť dieťaťa na školskú prácu. Vývinový stav dieťaťa pri vstupe do školy – telesná zrelosť, kognitívna zrelosť, emocionálna, motivačná a sociálna zrelosť.
8. **Mladší školský vek.** Vývin základných schopností a zručností; kognitívny vývin; emočný vývin a socializácia – vývin sociálnych kontrol a hodnotovej orientácie, vývin morálneho vedomia.
9. **Obdobie dospievania.** Puberta; adolescencia; vývin základných schopností, zručností a záujmov; kognitívny vývin. Emočný vývin a socializácia – emancipácia od rodiny; vzťahy s rovesníkmi; voľba povolania; sebaopínanie a identita. Špecifické vývinové problémy dospievajúcich v dnešnej spoločnosti.
10. **Ranná a stredná dospelosť.** Vývinové etapy dospelého človeka; kognitívny vývin; sociálne zaradenie a sociálny vývin.
11. **Neskorá dospelosť, staroba.** Obdobie bilancovania; ukončenie pracovného procesu; involučné zmeny; stratégie vyrovnávania sa s vlastným starnutím; smrť.

Literatúra:

- ATKINSON, R. C. – ATKINSONOVÁ, R. L. 1995. *Psychologie*. Praha : Victoria Publishing, 1995.
- JUROVSKÝ, A. 1974. *Mládež a spoločnosť*. Bratislava : Veda, 1974.
- JAKABČIC, I. 2002. *Základy vývinovej psychológie*. Bratislava : Iris, 2002. ISBN 80-89018-34-3.
- KONČEKOVÁ, Ľ. 1991. *Všeobecná a vývinová psychológia*. Košice : PF UPJŠ, 1991. ISBN 80-7097-145-2.
- KONČEKOVÁ, Ľ. 2002. *Psychológia puberty a adolescencie*. Prešov : FHPV PU, 2002. ISBN 80-8068 101-5.
- KONČEKOVÁ, Ľ. 2007. *Vývinová psychológia*. Prešov : VMV, 2007. ISBN 978-80-7165-614-2.
- KUBÁNI, V. – KONČEKOVÁ, Ľ. 1991. *Všeobecná a vývinová psychológia*. Košice : PF UPJŠ, 1991. ISBN 807097-140-1.
- LANGMEIER, J. 1983. *Vývojová psychologie pro dětské lékaře*. Praha : Avicenum, 1983.
- LANGMEIER, J. – KREJČÍŘOVÁ, D. 1998. *Vývojová psychologie*. Praha : Grada Publishing, 1998. ISBN 807196-195-X.
- MACEK, P. 1999. *Adolescence*. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.
- PŘÍHODA, V. 1967. *Ontogeneze lidské psychiky*. Praha : SPN, 1967.
- PŠENIČKA, O. *Trblietanie dotyku*. Prešov : VMV, 1997. ISBN 80-88795-14-1.

RAINER, J. *Zázračná cesta do života*. Bratislava : Slovart, 2001. ISBN 80-7145-614-4.

ŘÍČAN, P. 2004. *Cesta životem*. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7367-124-7.

ŠRÁMOVÁ, B. 2007. *Osobnosť v procese ontogenézy*. Prešov : Melius, 2007. ISBN 978-80-969673-0-8.

VÁGNEROVÁ, M. 2000. *Vývojová psychologie*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

SOCIÁLNA PSYCHOLÓGIA - SYLABUS

Štátne skúšky

Literatúra:

- J. Výrost, I. Slaměník (Eds.): *Sociální psychologie* (druhé prepracované a rozšírené vydanie), Grada, 2008.
 - J. Oravcová: *Sociálna psychológia*, UMB, Fakulta humanitných vied, Banská Bystrica 2004 (www2.fhv.umb.sk/Publikacie)
1. **Úvod do sociálnej psychológie** (Oravcová 52 – 71):
Socializácia (definícia),
Etapy socializácie (primárna a sekundárna),
Formy sociálneho učenia,
Modely (vzory) sociálneho učenia.
 2. **Self – koncept** (Výrost – Slaměník 89 – 108, Oravcová 92 – 101):
Ja ako subjekt a objekt činnosti,
Minulé ja, prítomné ja, budúce ja,
Kognitívna zložka sebasystému (obsahové charakteristiky sebaponímania), Emocionálna zložka sebasystému (ohodnotenie seba), Konatívna zložka sebasystému (strategické sebareprezentácie, sebamonitorovanie),
Johariho okno,
Spätná väzba (pravidlá efektívnej spätnej väzby).
 3. **Sociálne myslenie** (Oravcová 166 – 177, Výrost – Slaměník 189 – 190):
Štruktúra postojov (kognitívna, emocionálna, konatívna zložka),
Zmeny postojov (druhy zmien, dôvody zmien – sila presvedčenia a kontaktná hypotéza),
Rezistentné postoje,
Etnické postoje a predsudky,
Atribučné tendencie.
 4. **Sociálne vzťahy a komunikácia** (Oravcová 102 – 129):
Dôvody sociálnej komunikácie,
Druhy sociálnej komunikácie: intrapersonálna komunikácia, interpersonálna komunikácia, masová komunikácia,
Zložky interpersonálnej komunikácie a komunikačný proces,
Neverbálna komunikácia (mimika, gestikulácia, haptika, posturika, kinezika, proximika, paralingvistické prejavy),
Komunikačné zručnosti komunikanta,
Komunikačné siete.
 5. **Sociálne skupiny a vodcovstvo** (Oravcová 215 – 236):
Malé a veľké sociálne skupiny,
Vývinové štádiá malej sociálnej skupiny (Forming, Storming, Norming, Performing, Adjourning),
Štruktúra a roly v malej sociálnej skupine,

Kohézia a tenzia v malej sociálnej skupine,
Osobnostné črty vodcu,
Typy vodcovstva,
Manažérska mriežka,
Zdroj moci vodcovstva.

6. **Sociálne konflikty a prosociálne správanie** (Výrost – Slaměník 303 – 316, 285 – 298):
Vymedzenie sociálneho konfliktu,
Druhy konfliktov (intrapersonálne, interpersonálne, skupinové, medziskupinové),
Dynamika konfliktu (eskalácia konfliktu, konfliktová špirála),
Predpoklady konfliktu,
Riešenie konfliktu (autoritatívne riešenie, alternatívne riešenie, intervencia tretích strán, vyjednávanie),
Prosociálne správanie,
Prečo – Kedy – Komu pomáhame.
7. **Osobné vzťahy a láska** (Výrost – Slaměník 233 – 263):
Teória vzájomnej závislosti,
Závazok (commitment) vo vzťahu,
Transakčný prístup,
Intimita – jej prejavy a jej obsah,
Afiliácia,
Fyzická a osobná atraktivita,
Definícia lásky z psychologického hľadiska,
Trojuholníková teória lásky.
8. **Agresia a konformita** (Výrost – Slaměník 267 – 281, 339 – 354):
Definícia agresie a jej príbuzné pojmy,
Typy agresie (afektívna, inštrumentálna, ubližovanie),
Teoretické vysvetlenie agresie,
Faktory agresívneho konania,
Definícia konformity a jej príbuzné pojmy,
Dôvody a činitele konformity,
Vyhovenie (4 techniky),
Poslušnosť.
9. **Metodológia v sociálnej psychológii** (Oravcová 39 – 51):
Pozorovanie v sociálnej psychológii,
Metódy merania postojov (klasické dotazníky, sémantický diferenciál),
Sociometria (opis metódy, výhody a nevýhody).
10. **Psychológia pohlavnej identity** (Výrost – Slaměník 161 – 180):
Biologicko – fyziologický prístup, Sociálny a kultúrny prístup, Interakcionistický prístup,
C. Gilliganová a jej tri témy,
Konštrukcionistický a esencialistický prístup,
Nepriateľský a láskavý sexizmus.